

INSTITUTII DE DREPT PENAL I

PRELIMINARII

Descifrarea și înțelegerea normei cuprinse în textele incriminatoire sunt de neconceput fără stăpânirea temeinică a cunoștințelor despre factorii, conținutul constitutiv și formele infracțiunii, cunoștințe predate la disciplina dreptului penal, partea generală.

În capitolul Dispoziții generale din Codul penal, infracțiunea a fost definită ca fiind fapta prevăzută de legea penală, săvârșită cu vinovăție, nejustificată și imputabilă persoanei care a săvârșit-o.(art. 15 alin.1), fiind singurul temei al răspunderii penale(alin.2).

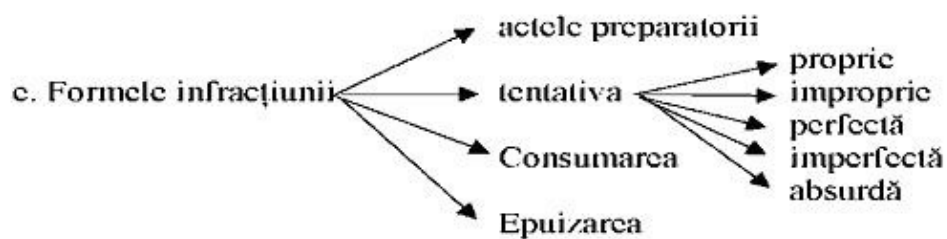
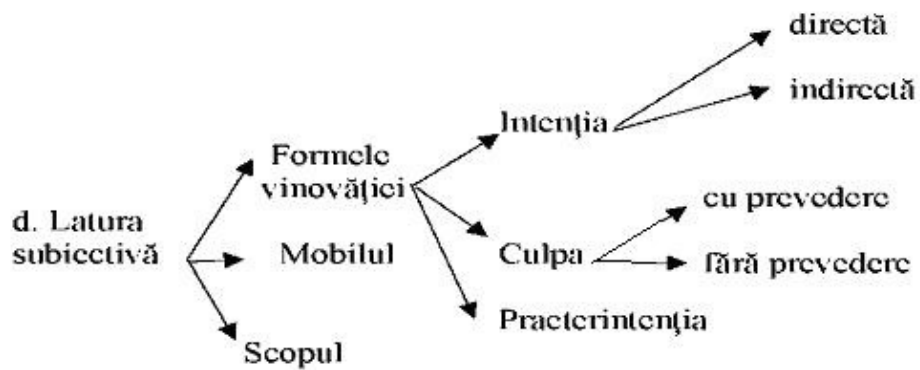
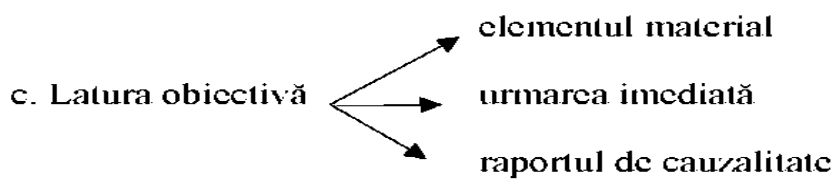
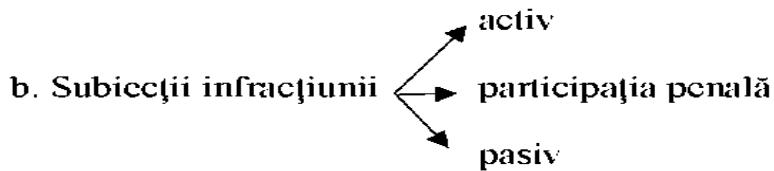
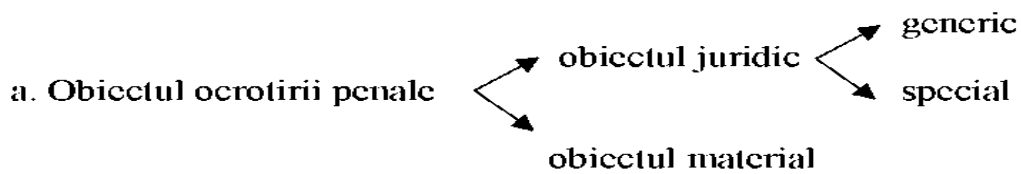
Cauzele justificative care determină o faptă prevăzută de legea penală să nu fie infracțiune, sunt:

- Legitima apărare
- Starea de necesitate
- Exercitarea unui drept sau îndeplinirea unei obligații
- Consimțământul persoanei vătămate

Cauzele de neimputabilitate care exonerează de răspundere penală sunt:

- Constrângerea fizică
- Constrângerea morală
- Excesul neimputabil
- Minoritatea făptuitorului
- Iresponsabilitatea
- Intoxicația
- Eroarea
- Cazul fortuit

În consecință, se impune, prioritar, recapitularea următoarelor module doctrinare:

I. Obiectul ocrotirii penale

a) **obiect juridic** – valorile sociale pe care normele penale de incriminare le ocrotesc; (prin valoare socială se înțelege însușirea unui bun de a satisface nevoile vitale ale membrilor societății sau de atribut acordat unor stări, situații, calități, în măsura în care acestea satisfac anumite nevoi sociale)

Obiectul infracțiunii în constituie relațiile sociale, dar acestea sunt lezate sau puse în pericol nu în mod direct ci prin mijlocirea valorii sociale direct amenințate prin fapta ilicită. Astfel, valorile sociale și relațiile sociale constituie împreună obiectul juridic al infracțiunii.

a¹) obiect juridic generic – obiectul juridic comun unui grup de infracțiuni, securitatea națională, persoana umană, proprietatea – astfel că partea specială a Codului penal este sistematizată pe 12 titluri, în fiecare titlu fiind incriminate faptele prin care se vatămă sau se aduce atingere uneia din valorile sociale fundamentale (Titlul I – Infracțiuni contra persoanei, Titlul II – Infracțiuni contra patrimoniului, Titlul III – Infracțiuni privind autoritatea și frontiera de stat);

Obiectul juridic generic sau de grup servește și la sistematizarea infracțiunilor în cadrul fiecărui titlu. Exemplu, Titlul I al părții speciale intitulat Infracțiuni contra persoanei este sistematizat la rândul său pe 9 Capitole, avându-se în vedere obiectul juridic generic, dar și obiectul juridic special constituit din atributele fundamentale ale persoanei umane ce face obiect de ocrotire în fiecare capitol în parte.

a²) obiect juridic special – obiectul propriu-zis al infracțiunii specific fiecărei infracțiuni în parte; (Ex. Infracțiunea de lipsire ilegală de libertate – art. 205 C.pen. sau a infracțiunii de furt – art. 228 C.pen.). Acesta se caracterizează prin aceea că este format din relațiile sociale privitoare la o unică valoare socială (Omorul, Vătămarea corporală, Furtul, Distrugerea)

Obiectul juridic special complex este format din relații sociale privitoare la două sau mai multe valori sociale; Dintre acestea o valoare socială este în principal ocrotită, iar alta în secundar ori adiacent ocrotită. Exemplu Tâlhăria prev. de art. 233 C.pen. cuprinde în conținutul său fapta de furt prev. de art. 228 C.pen. cât și fapta de Lovire sau vătămare prev. de art.193 – 194 C.pen. ori amenințare prev. de art. 206 C.pen.. Infracțiunea de tâlhărie are ca obiect juridic principal relațiile sociale privitoare la patrimoniul, valoarea lezată prin acțiunea de furt, iar ca obiect juridic secundar sau adiacent relațiile sociale privitoare la integritatea corporală sau libertatea psihică a persoanei.

b) obiect material – fapte prevăzute de legea penală a căror săvârșire este îndreptată asupra unui lucru (bun sau persoană). Nu toate infracțiunile au un obiect material, ci numai acelea la care valoarea socială ocrotită se exprimă printr-o entitate materială. (Exemplu bunul sustras, delapidat, obținut prin abuz sau înșelăciune; La infracțiuni contra vieții obiectul material este corpul persoanei asupra căruia se îndreaptă acțiunea de ucidere sau vătămare). La infracțiunile contra circulațiile pe căile ferate – instalațiile de cale ferată – instalațiile de care ferată, materialul rulant, mărfurile și persoanele transportate. Exemplu la abuzul în serviciu prev. de art. 297 C.pen. de obicei obiectul material lipsește și el există numai atunci când elementul material al acestei infracțiuni s-a exercitat asupra unui bun (exemplu, confiscarea unui bun redactarea defectuoasă a unui bun).

II. Subiecții infracțiunii

Persoanele implicate într-un raport juridic penal de conflict, fie ca urmare a săvârșirii infracțiunii fie ca urmare a suportării consecințelor generate de către aceasta sunt subiecții infracțiunii.

a) activ – cel care a săvârșit infracțiunea (persoană fizică sau persoană juridică) și îndeplinește condițiile răspunderii penale (conform art. 135 C.pen. referitor la răspunderea penală a persoanei juridice); Persoana fizică trebuie să îndeplinească condițiile de vârstă și anume că minorul sub 14 ani nu poate fi subiect al infracțiunii pentru că operează o prezumție absolut de incapacitate penală. Potrivit art. 13 alin. 2 C.pen. minorul care are vârsta între 14 și 16 ani răspunde penal numai dacă se dovedește că a săvârșit fapta cu discernământ (discernământul se stabilește prin expertiză medico-legală în vederea stabilirii gradului de dezvoltare psiho-fizică în raport cu vârsta sa), iar cel peste 16 ani răspunde penal potrivit legii.

b) participația penală – există când o faptă a fost săvârșită de un număr mai mare de persoane (autor, instigator, complice); art. 46 autor este persoana care săvârșește în mod nemijlocit o faptă penală, iar coautori sunt cei care săvârșesc nemijlocit aceeași faptă penală. Instigator persoana care cu intenție determină o altă persoană să săvârșească o faptă prevăzută de legea penală; Art. 48 complice cel care cu intenție înlesnește sau ajută în orice mod la săvârșirea unei fapte penale + alin. 2 promite înainte sau în timpul săvârșirii faptei ...

c) pasiv – persoana fizică sau juridică, titulară a valorii sociale împotriva căreia s-a îndreptat acțiunea sau inacțiunea autorului și asupra căruia s-a răsfânt urmarea imediată constând într-un prejudiciu sau vătămare fizică, materială ori morală.

Conținutul constitutiv al infracțiunii cuprinde două laturi și anume latura obiectivă și latura subiectivă.

III. Latura obiectivă – este activitatea fizică, materială desfășurată de subiect și susceptibilă să producă o schimbare în lumea înconjurătoare prin lezarea ori punerea în pericol a unei valori sociale și a relațiilor sociale corespunzătoare acesteia.

Componente:

a) elementul material – constă dintr-o **acțiune** (comisiune – atitudine pozitivă prin consumarea de energie îndreptată spre producerea unei transformări în lumea externă – exemplu fapta de omor săvârșită prin acte de lovire nemijlocită a victimei de către făptuitor ori prin folosirea de către acestea a unei substanțe explozive sau otrăvitoare) sau dintr-o **inacțiune** (omisiune – atitudine negativă, pasivă, în sensul că nu face ceea ce legea îl obligă să facă, iar omisiunea nu intră în sfera răspunderii penale decât raportată la o obligație a făptuitorului de a acționa. Exemplu: abuz în serviciu prev. de art. 297 alin. 1 C.pen. în care funcționarul public în exercitarea atribuțiilor de serviciu nu îndeplinește un act cauzând o pagubă ori o vătămare a drepturilor unei persoane fizice sau juridice) sau din două sau mai multe acțiuni alternative cumulative ori dintr-o acțiune sau inacțiune alternative; Potrivit art. 17 din C.pen. infracțiunea comisivă prin omisiune este atunci când există o obligație legală sau contractuală de a acționa sau autorul omisiunii, printr-o acțiune sau inacțiune anterioară, a creat pentru valoarea socială protejată o stare de pericol care a înlesnit producerea rezultatului.

b) urmarea imediată – constă în schimbarea, în lumea obiectivă, pe care o produce săvârșirea acțiunii sau inacțiunii interzisă de legea penală ori atingerea adusă în orice mod uneia din valorile sociale care formează obiect al ocrotirii penale. Este rezultatul pe care trebuie să-l producă acțiunea sau inacțiunea, respectiv o vătămare materială, un prejudiciu moral sau chiar o stare de pericol;

c) legătura de cauzalitate – deși nu este prevăzut expres în legea penală, între acțiune sau inacțiune care constituie elementul obiectiv și urmarea imediată trebuie să existe o legătură de la cauză la efect, adică un raport de cauzalitate (*nexum causal*). (exemplu uciderea din culpă prev. de art. 192 C.pen.)

IV Latura subiectivă – atitudinea voinței și conștiinței făptuitorului față de componentele laturii obiective, adică față de elementul material, urmarea imediată și legătura de cauzalitate dintre acestea. Ca noțiune reflectă atitudinea psihică a făptuitorului față de fapta sa exprimată în forma de vinovăție cerută de lege pentru ca acel tip de faptă să constituie infracțiune.

A. formele vinovăției – a se avea în vedere art. 16 C.pen. – fapta constând într-o acțiune sau inacțiune constituie infracțiune când este săvârșită cu intenție – art. 16 alin. 6, teza I, iar fapta este comisă din culpă numai când legea o prevede în mod expres – art. 16 alin. 6, teza II.

a) intenția – există atunci când făptuitorul prevede rezultatul faptei sale, urmărind producerea lui ori deși nu-l urmărește acceptă posibilitatea producerii acestuia. Intenția este **directă** când infractorul prevede rezultatul faptei sale și urmărește producerea lui, sau **indirectă** când prevede rezultatul faptei și deși nu-l urmărește acceptă posibilitatea producerii lui; Ambele forme ale intenției rezultă cel mai adesea din materialitatea faptei. Exemplu, Avem intenție directă la omor când făptuitorul acționează pentru uciderea victimei sau avem intenție indirectă atunci când făptuitorul a aplicat lovituri multiple concubinei sale cu intensitate și în regiuni vitale ale corpului chiar dacă nu avea intenția de a ucide victima.

b) culpa – există când infractorul prevede rezultatul faptei sale dar nu-l acceptă, socotind fără temeii că nu se va produce ori nu prevede rezultatul faptei deși putea și trebuia să-l prevadă. Culpă este **cu prevedere sau ușurință** când infractorul prevede rezultatul faptei pe care nu-l acceptă socotind fără temeii că nu se va produce – exemplu accidente de circulație sau **fără prevedere (culpa simplă sau neglijența)** când infractorul nu a prevăzut rezultatul faptei sale deși putea și trebuia să-l prevadă – exemplu când o persoană lasă o armă încărcată și nesupravegheată în apropierea unui grup de copii, din care unul o folosește și împuşcă o persoană;

c) praeterintenție (intenție depășită) – este o formă specifică de vinovăție care se constituie din elemente caracteristice atât intenției cât și culpei și poate fi tratată ca o formă autonomă de vinovăție alături de celelalte două. – exemplu loviturile sau vătămările cauzatoare de moarte prev. de art. 195 C.pen.

B. mobilul – desemnează acel sentiment, dorință sau pasiune care a condus la nașterea în mintea făptuitorului a ideii săvârșirii unei fapte. Concret, este un impuls intern, fără însă a fi un element constitutiv care condiționează existența faptei incriminate (exemplu furtul comis de o persoană disperată de a supraviețui, în această situație infracțiunea există și fără acest mobil)

C. scopul – constă în reprezentarea clară a rezultatului faptei de către făptuitor sau în finalitatea urmărită de către acesta. Scopul nu se confundă cu mobilul, deoarece el aparține momentului finalizării actului, pe când mobilul este legal de momentul inițial al adoptării faptei infracționale. Scopul poate fi avut în vedere la stabilirea pericolului social concret al faptei și la dozarea pedepselor.

V. Formele infracțiunii

A. actele preparatorii – reprezintă acele acte care pregătesc condițiile de trecere la executarea acțiunii sau inacțiunii constând în procurarea confecționarea, sau modificarea instrumentelor ce folosesc la executarea faptei și culegerea de informații necesare săvârșirii faptei.

B. tentativa – constă în punerea în executare a hotărârii de a săvârși infracțiunea, executare care a fost însă întreruptă sau nu și-a produs efectul.

a) tentativa proprie – constă în existența tuturor condițiilor necesare pentru săvârșirea infracțiunii iar dacă consumarea nu a avut loc, aceasta se datorează modului defectuos în care s-au folosit mijloacele (art. 32 alin. 2 Cod penal)

b) tentativa improprie – constă în punerea în executare a hotărârii de a săvârși infracțiunea, executare care este realizată în întregime dar producerea rezultatului nu a fost posibilă din cauza insuficienței sau defectuoșității mijloacelor folosite ori din cauză că în timpul când s-au săvârșit actele de executare obiectul lipsea de la locul faptei (art. 32 alin. 2 C.p.);

c) tentativa este perfectă sau terminată (art. 32 alin. 2 C.p.) atunci când nu intervin obstacole care să întrerupă executarea începută, făptuitorul realizează complet executarea așa cum a conceput-o dar rezultatul nu s-a produs;

d) tentativa imperfectă sau întreruptă (art.32 alin. 1 C.p.) există atunci când executarea se întrerupe iar rezultatul nu se produce din cauze independente de voința făptuitorului;

e) tentativa absurdă (art. 32 alin. 2 C.p.) – se caracterizează prin modul greșit de concepere a săvârșirii infracțiunii.

C. consumarea – infracțiunea se consideră consumată în momentul în care actele de executare fiind duse până la capăt, s-a produs rezultatul prevăzut de norma de incriminare, altfel zis momentul consumării coincide cu realizarea conținutului integral al infracțiunii.

D. epuizarea – există situații când după ce fapta s-a consumat, rezultatul continuă să se amplifice până la intervenția unei acțiuni contrare a autorității care oprește prelungirea acțiunii sau inacțiunii (infracțiuni continuă – elementul său material constă într-o acțiune sau inacțiune susceptibilă de a fi prelungită în timp prin voința autorului și după momentul consumării până la încetarea activității infracționale – furtul de curent - sau de obicei). Momentul în care rezultatul nu mai produce consecințe subsecvente este momentul epuizării acțiunii sau inacțiunii.

A se vedea art. 35 și urm. privind unitatea și pluralitatea de infracțiuni, continuate și cele complexe, concursul de infracțiuni și recidiva.

Art. 4. - Aplicarea legii penale

Legea penală nu se aplică faptelor săvârșite sub legea veche, dacă nu mai sunt prevăzute de legea nouă. În acest caz, executarea pedepselor, a măsurilor educative și a măsurilor de siguranță, pronunțate în baza legii vechi, precum și toate consecințele penale ale hotărârilor judecătorești privitoare la aceste fapte încetează prin intrarea în vigoare a legii noi.

- *Î.C.C.J. a admis pronunțarea unei hotărâri prelabile la data de 20/03/2015 prin Decizia nr. 6/2015 privind examinarea sesizării formulate de către Curtea de Apel Brașov, Secția penală și pentru cauze cu minori, în Dosarul nr. 22.259/197/2013, prin care, în baza art. 475 din Codul de procedură penală, se solicită Înaltei Curți de Casație și Justiție pronunțarea unei hotărâri prelabile pentru dezlegarea de principiu a problemei de drept dacă succesiunea de acte normative cu privire la prețul mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior (Ordinul ministrului mediului și pădurilor nr. 3.283/2012; art. 202 pct. 8 din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal; Ordinul ministrului delegat pentru ape, păduri și piscicultură nr. 76/2014 și Ordinul ministrului delegat pentru ape, păduri și piscicultură nr. 118/2014) a avut sau nu ca efect imposibilitatea stabilirii acestui preț în prezent, cu consecința dezincriminării în concreto a infracțiunilor de tăiere fără drept de arbori din fondul forestier național, prevăzută de art. 108 din Legea nr. 46/2008 - Codul silvic, și de furt de arbori din fondul forestier național, prevăzută de art. 110 din Legea nr. 46/2008 (M.Of. partea I nr. 257 din 17/04/2015) ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE - D E C I D E: Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Brașov, Secția penală și pentru cauze cu minori, în Dosarul nr. 22.259/197/2013 prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prelabile pentru dezlegarea de principiu a problemei de drept, în sensul dacă succesiunea de acte normative cu privire la prețul mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior (Ordinul ministrului mediului și pădurilor nr. 3.283/2012; art. 202 pct. 8 din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal; Ordinul ministrului delegat pentru ape, păduri și piscicultură nr. 76/2014 și Ordinul ministrului delegat pentru ape, păduri și piscicultură nr. 118/2014) a avut sau nu ca efect imposibilitatea stabilirii acestui preț în prezent, cu consecința dezincriminării în concreto a infracțiunilor de tăiere fără drept de arbori din fondul forestier național,*

prevăzută de art. 108 din Legea nr. 46/2008, și de furt de arbori din fondul forestier național, prevăzută de art. 110 din Legea nr. 46/2008. Stabilește că, în interpretarea dispozițiilor art. 4 din Codul penal, succesiunea de acte normative cu privire la prețul mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior (Ordinul ministrului mediului și pădurilor nr. 3.283/2012; art. 202 pct. 8 din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal; Ordinul ministrului delegat pentru ape, păduri și piscicultură nr. 76/2014 și Ordinul ministrului delegat pentru ape, păduri și piscicultură nr. 118/2014) nu a avut ca efect imposibilitatea stabilirii acestui preț și, pe cale de consecință, nu a condus la dezincriminarea în concreto a infracțiunilor de tăiere fără drept de arbori din fondul forestier național, prevăzută de art. 108 din Legea nr. 46/2008, și de furt de arbori din fondul forestier național, prevăzută de art. 110 din Legea nr. 46/2008. Obligatorie de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, potrivit art. 477 alin. (3) din Codul de procedură penală. Pronunțată în ședință publică, astăzi, 20 martie 2015.

- *Î.C.C.J. a admis pronunțarea unei hotărâri prealabile la data de 19/11/2015 prin Decizia nr. 30/2015 privind examinarea sesizării formulate de Curtea de Apel Brașov, Secția penală, prin Încheierea din data de 16 septembrie 2015, pronunțată în Dosarul nr. 121/62/2014, pentru a se pronunța o hotărâre prealabilă în vederea dezlegării de principiu a următoarei probleme de drept "dacă în situația unei infracțiuni de înșelăciune (M.Of. partea I nr. 14 din 08/01/2016) ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE - D E C I D E: Admite sesizarea formulată de către Curtea de Apel Brașov - Secția penală, prin Încheierea din data de 16 septembrie 2015, pronunțată în Dosarul nr. 121/62/2014, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a următoarei probleme de drept "dacă în situația unei infracțiuni de înșelăciune (dar și a altor infracțiuni, de pildă, furtul calificat), comise sub imperiul legii anterioare, prin modificarea conținutului noțiunii de «consecințe deosebit de grave» și existența unui prejudiciu sub pragul de 2.000.000 lei are loc o dezincriminare parțială (a formei agravate), prin modificarea cerințelor de tipicitate ca trăsătură esențială a infracțiunii". Stabilește că în situația unei infracțiuni de înșelăciune comise sub imperiul Codului penal din 1969, care a produs un prejudiciu sub pragul de 2.000.000 lei, modificarea noțiunii de "consecințe deosebit de grave" în Codul penal nu produce efectele prevăzute de art. 4 din Codul penal și nici pe cele prevăzute de art. 3 alin. (1) din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codului penal și nu conduce la dezincriminarea infracțiunii de înșelăciune. Obligatorie de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, potrivit art. 477 alin. (3) din Codul de procedură penală. Pronunțată în ședință publică astăzi, 19 noiembrie 2015.*

Art. 5. - Aplicarea legii penale mai favorabile până la judecarea definitivă a cauzei

(1) În cazul în care de la săvârșirea infracțiunii până la judecarea definitivă a cauzei au intervenit una sau mai multe legi penale, se aplică legea mai favorabilă.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică și actelor normative ori prevederilor din acestea declarate neconstituționale, precum și ordonanțelor de urgență aprobate de Parlament cu modificări sau completări ori respinse, dacă în timpul când acestea s-au aflat în vigoare au cuprins dispoziții penale mai favorabile.

- Declarat parțial neconstituțional la data de 06/05/2014 prin Decizia nr. 265/2014 referitoare la admiterea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 5 din Codul

penal (M.Of. partea I nr. 372 din 20/05/2014) *CURTEA CONSTITUȚIONALĂ - D E C I D E*: - Admite excepția de neconstituționalitate ridicată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Secția penală în Dosarul nr. 5.714/118/2012 și constată că dispozițiile art. 5 din Codul penal sunt constituționale în măsura în care nu permit combinarea prevederilor din legi succesive în stabilirea și aplicarea legii penale mai favorabile.

- *Î.C.C.J. a admis pronunțarea unei hotărâri prealabile la data de 14/04/2014 prin Decizia nr. 2/2014 privind examinarea sesizării formulate de către Curtea de Apel București - Secția I penală prin Încheierea din 18 februarie 2014, pronunțată în Dosarul nr. 530/303/2013, prin care, în baza art. 475 din Codul de procedură penală, se solicită Înaltei Curți de Casație și Justiție pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemei de drept vizând aplicarea legii penale mai favorabile pe instituții autonome, respectiv dacă instituția prescripției răspunderii penale reprezintă o instituție autonomă sau nu față de instituția pedepsei (M.Of. partea I nr. 319 din 30/04/2014) ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE - D E C I D E*: Admite sesizarea formulată de către Curtea de Apel București - Secția I penală în Dosarul nr. 530/303/2013, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemei de drept vizând aplicarea legii penale mai favorabile în cazul prescripției răspunderii penale, respectiv dacă prescripția răspunderii penale reprezintă o instituție autonomă față de instituția pedepsei. În aplicarea art. 5 din Codul penal, stabilește că prescripția răspunderii penale reprezintă o instituție autonomă față de instituția pedepsei. Obligatorie de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, potrivit art. 477 alin. (3) din Codul de procedură penală. Pronunțată în ședință publică astăzi, 14 aprilie 2014.
- *Î.C.C.J. a admis pronunțarea unei hotărâri prealabile la data de 26/05/2014 prin Decizia nr. 5/2014 privind examinarea sesizării formulate de către completul Înaltei Curți de Casație și Justiție, Secția penală, în Dosarul nr. 48.654/3/2012, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a chestiunii de drept vizând aplicarea legii penale mai favorabile în cazul infracțiunii continuate (M.Of. partea I nr. 470 din 26/06/2014) ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE - D E C I D E*: Admite sesizarea formulată de către Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția penală, în Dosarul nr. 48.654/3/2012, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemei de drept vizând aplicarea legii penale mai favorabile în cazul infracțiunii în formă continuată, respectiv, dacă infracțiunea în formă continuată reprezintă o instituție autonomă față de instituția pedepsei. În aplicarea art. 5 din Codul penal, se are în vedere criteriul aprecierii globale a legii penale mai favorabile. Constată că nu este permisă combinarea prevederilor din legi succesive în stabilirea și aplicarea legii penale mai favorabile cu privire la condițiile de existență și sancționare ale infracțiunii în formă continuată. Obligatorie de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, potrivit art. 477 alin. (3) din Codul de procedură penală. Pronunțată, în ședință publică, astăzi, 26 mai 2014.
- *Î.C.C.J. a admis pronunțarea unei hotărâri prealabile la data de 02/06/2014 prin Decizia nr. 10/2014 privind examinarea sesizării formulate de Curtea de Apel Craiova - Secția penală și pentru cauze cu minori în Dosarul nr. 30.259/215/2013, prin care, în baza art. 475 din Codul de procedură penală, se solicită Înaltei Curți de Casație și Justiție pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor probleme de drept (M.Of.*

partea I nr. 502 din 07/07/2014) ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE - D E C I D E: Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Craiova - Secția penală și pentru cauze cu minori în Dosarul nr. 30.259/215/2013 în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemelor de drept: - dacă în aplicarea art. 418 din Codul de procedură penală, privind neagravarea situației în propriul apel, circumstanțele atenuante reținute de prima instanță în favoarea inculpatei în condițiile art. 74 alin. 1 din Codul penal anterior pot fi menținute în condițiile art. 5 din Codul penal de instanța de control judiciar, investită doar cu soluționarea apelului declarat de inculpată, chiar dacă pentru fapta analizată legea penală mai favorabilă o reprezintă noul Cod penal; - în măsura în care circumstanțele atenuante trebuie menținute, efectele atenuante ale acestora sunt cele prevăzute de art. 76 din Codul penal anterior sau cele prevăzute de art. 76 din noul Cod penal. Stabilește că, în aplicarea art. 5 din Codul penal, circumstanțele atenuante se apreciază global în funcție de incriminare și sancțiune. În situația intrării în vigoare a unei noi legi, ce aduce modificări atât cu privire la pedepse, cât și cu privire la circumstanțele atenuante, circumstanțele ca parte din instituția sancțiunii unei infracțiuni nu pot fi privite și analizate distinct față de instituția pedepsei. Înlăturarea circumstanțelor atenuante nu aduce atingere principiului neagravării situației în propria cale de atac prevăzut în art. 418 din Codul de procedură penală, atunci când în concret, pentru aceeași faptă, se stabilește o sancțiune mai puțin severă. Obligatorie de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, potrivit art. 477 alin. (3) din Codul de procedură penală. Pronunțată, în ședință publică, astăzi, 2 iunie 2014.

- *Î.C.C.J. a admis pronunțarea unei hotărâri prealabile la data de 06/05/2015 prin Decizia nr. 13/2015 privind examinarea sesizării formulate de Curtea de Apel București - Secția I penală - prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept în sensul de a se stabili dacă în aplicarea dispozițiilor art. 5 din Codul penal, conform Deciziei nr. 265/2014 a Curții Constituționale, în cazul pluralității de infracțiuni constând într-o infracțiune pentru care, potrivit Codului penal anterior, a fost aplicată, printr-o hotărâre definitivă, o pedeapsă cu suspendarea condiționată a executării, care, conform art. 41 alin. (1) din Codul penal, nu îndeplinește condițiile pentru a constitui primul termen al recidivei postcondamnatorii și, respectiv, o infracțiune săvârșită în termenul de încercare, pentru care legea penală mai favorabilă este legea nouă, stabilirea și executarea pedepsei, în urma revocării suspendării condiționate, se realizează potrivit dispozițiilor art. 15 alin. (2) din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal raportat la art. 83 alin. 1 din Codul penal anterior sau conform dispozițiilor art. 96 alin. (5) raportat la art. 44 alin. (2) din Codul penal, referitoare la pluralitatea intermediară (M.Of. partea I nr. 410 din 10/06/2015) ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE - D E C I D E: Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel București - Secția I penală în Dosarul nr. 26.687/3/2014, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemei de drept: "dacă în aplicarea dispozițiilor art. 5 din Codul penal, conform Deciziei nr. 265/2014 a Curții Constituționale, în cazul pluralității de infracțiuni constând într-o infracțiune pentru care, potrivit Codului penal anterior, a fost aplicată, printr-o hotărâre definitivă, o pedeapsă cu suspendarea condiționată a executării care, conform art. 41 alin. (1) din Codul penal, nu îndeplinește condițiile pentru a constitui primul termen al recidivei postcondamnatorii și, respectiv, o infracțiune săvârșită în termenul de încercare, pentru care legea penală mai favorabilă este legea nouă, stabilirea și executarea pedepsei, în urma revocării suspendării condiționate, se realizează potrivit dispozițiilor art. 15 alin. (2) din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr.*

286/2009 privind Codul penal raportat la art. 83 alin. 1 din Codul penal anterior sau conform dispozițiilor art. 96 alin. (5) raportat la art. 44 alin. (2) din Codul penal, referitoare la pluralitatea intermediară." Stabilește că în aplicarea dispozițiilor art. 5 din Codul penal, conform Deciziei nr. 265/2014 a Curții Constituționale, în cazul pluralității de infracțiuni constând într-o infracțiune pentru care, potrivit Codului penal anterior, a fost aplicată, printr-o hotărâre definitivă, o pedeapsă cu suspendarea condiționată a executării care, conform art. 41 alin. (1) din Codul penal, nu îndeplinește condițiile pentru a constitui primul termen al recidivei postcondamnatorii și, respectiv, o infracțiune săvârșită în termenul de încercare, pentru care legea penală mai favorabilă este legea nouă, stabilirea și executarea pedepsei, în urma revocării suspendării condiționate, se realizează potrivit dispozițiilor art. 15 alin. (2) din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal raportat la art. 83 alin. 1 din Codul penal anterior. Obligatorie de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, potrivit art. 477 alin. (3) din Codul de procedură penală. Pronunțată în ședință publică astăzi, 6 mai 2015.

- *Î.C.C.J. a admis pronunțarea unei hotărâri prealabile la data de 02/03/2016 prin Decizia nr. 7/2016 privind examinarea sesizării formulate de Curtea de Apel Bacău - Secția penală, cauze minore și familie în Dosarul nr. 1.437/829/2014, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a unei probleme de drept (M.Of. partea I nr. 251 din 05/04/2016) PENTRU ACESTE MOTIVE - D E C I D E:* Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Bacău - Secția penală, cauze minore și familie în Dosarul nr. 1.437/829/2014, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemei de drept: "dacă la stabilirea legii penale mai favorabile, conform art. 5 din Codul penal, pentru infracțiuni comise anterior datei de 1 februarie 2014, aflate în concurs cu una sau mai multe infracțiuni comise după intrarea în vigoare a noului Cod penal, Decizia nr. 265/2014 a Curții Constituționale se aplică avându-se în vedere toate infracțiunile comise de inculpat și impune aplicarea noului Cod penal pentru toate infracțiunile ori se aplică doar în raport cu infracțiunile comise anterior datei de 1 februarie 2014, existând astfel posibilitatea aplicării dispozițiilor din vechiul Cod penal pentru acestea din urmă". Stabilește că, în aplicarea dispozițiilor art. 5 din Codul penal, în cazul pluralității de infracțiuni constând în săvârșirea unor infracțiuni anterior datei de 1 februarie 2014, respectiv a unor infracțiuni comise după intrarea în vigoare a noului Cod penal, pentru infracțiunile săvârșite anterior datei de 1 februarie 2014 se va aplica legea penală mai favorabilă - identificată ca fiind legea veche sau legea nouă -, iar pentru infracțiunile săvârșite sub imperiul legii penale noi, precum și pentru tratamentul sancționator al concursului de infracțiuni se va aplica legea nouă, conform art. 3 din Codul penal și art. 10 din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal. Obligatorie de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, potrivit art. 477 alin. (3) din Codul de procedură penală. Pronunțată în ședință publică, astăzi, 2 martie 2016.
- *Î.C.C.J. a admis pronunțarea unei hotărâri prealabile la data de 05/05/2016 prin Decizia nr. 11/2016 privind examinarea sesizării formulate de Curtea de Apel Craiova - Secția penală și pentru cauze cu minori, prin încheierea de ședință din data de 26 februarie 2016 (M.Of. partea I nr. 468 din 23/06/2016) ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE - D E C I D E:* Admite sesizarea formulată

de Curtea de Apel Craiova - Secția penală și pentru cauze cu minori în Dosarul nr. 4.493/311/2015, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemei de drept dacă "în aplicarea dispozițiilor art. 5 din Codul penal, conform Deciziei nr. 265/2014 a Curții Constituționale, în cazul pluralității de infracțiuni constând într-o infracțiune pentru care potrivit Codului penal anterior a fost aplicată printr-o hotărâre definitivă o pedeapsă cu suspendarea sub supraveghere a executării pedepsei conform art. 86¹ din Codul penal anterior și, respectiv, o infracțiune săvârșită în termenul de încercare, pentru care legea penală mai favorabilă este considerată legea nouă, stabilirea și executarea pedepsei rezultante în urma revocării suspendării sub supraveghere se realizează potrivit dispozițiilor art. 16 alin. (1) din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal raportat la art. 86⁴ alin. 1 din Codul penal anterior sau conform art. 96 alin. (4) și (5) din Codul penal actual." Stabilește că, în aplicarea dispozițiilor art. 5 din Codul penal, conform Deciziei Curții Constituționale nr. 265/2014, în cazul pluralității de infracțiuni constând într-o infracțiune pentru care potrivit Codului penal anterior a fost aplicată printr-o hotărâre definitivă o pedeapsă cu suspendarea sub supraveghere a executării pedepsei potrivit art. 86¹ din Codul penal anterior și o infracțiune săvârșită în termenul de încercare, pentru care legea penală mai favorabilă este considerată legea nouă, stabilirea și executarea pedepsei rezultante în urma revocării suspendării sub supraveghere se realizează conform art. 96 alin. (4) și (5) din Codul penal. Obligatorie de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, potrivit art. 477 alin. (3) din Codul de procedură penală. Pronunțată în ședință publică astăzi, 5 mai 2016.

CAPITOLUL Cauzele justificative

II

Art. 21. - Exercițarea unui drept sau îndeplinirea unei obligații

(1) Este justificată fapta prevăzută de legea penală constând în exercițarea unui drept recunoscut de lege sau în îndeplinirea unei obligații impuse de lege, cu respectarea condițiilor și limitelor prevăzute de aceasta.

(2) Este de asemenea justificată fapta prevăzută de legea penală constând în îndeplinirea unei obligații impuse de autoritatea competentă, în forma prevăzută de lege, dacă aceasta nu este în mod vădit ilegală.

- *Î.C.C.J. a admis pronunțarea unei hotărâri prealabile la data de 04/06/2015 prin Decizia nr. 19/2015 privind examinarea sesizării formulate de Curtea Militară de Apel București - prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept în sensul de a se stabili dacă fapta medicului, care are calitatea de funcționar public, de a primi plăți suplimentare sau donații de la pacienți, în condițiile art. 34 alin. (2) din Legea drepturilor pacientului nr. 46/2003, constituie sau nu o exercițare a unui drept recunoscut de lege, având ca urmare incidența dispozițiilor art. 21 alin. (1) teza I din Codul penal (M.Of. partea I nr. 590 din 05/08/2015) ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE - D E C I D E: Admite sesizarea formulată de Curtea Militară de Apel, în Dosarul nr. 34/753/2013, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemei de drept: "dacă fapta medicului, care are calitatea de funcționar public, de a primi plăți suplimentare sau donații de la pacienți, în condițiile art. 34 alin. 2 din Legea drepturilor pacientului nr. 46/2003, constituie sau nu o exercițare a unui drept recunoscut de lege, având ca urmare incidența dispozițiilor art. 21 alin. 1 teza I din C. pen.". Stabilește că fapta medicului angajat cu contract de muncă într-o unitate spitalicească din sistemul public de sănătate,*

care are calitatea de funcționar public, în accepțiunea dispozițiilor art. 175 alin. 1 lit. b teza a II-a din Codul penal, de a primi plăți suplimentare sau donații de la pacienți, în condițiile art. 34 alin. 2 din Legea drepturilor pacientului nr. 46/2003, nu constituie o exercitare a unui drept recunoscut de lege având ca urmare incidența dispozițiilor art. 21 alin. 1 teza I-a din C. pen. Obligatorie de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, potrivit art. 477 alin. (3) Cod procedură penală. Pronunțată în ședință publică astăzi, 4 iunie 2015.

UNITATEA ȘI PLURALITATEA DE INFRAȚIUNI

Art. 35. - Unitatea infracțiunii continuate și a celei complexe

(1) Infracțiunea este continuată când o persoană săvârșește la diferite intervale de timp, dar în realizarea aceleiași rezoluții și împotriva aceluiași subiect pasiv, acțiuni sau inacțiuni care prezintă, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni.

(2) Infracțiunea este complexă când în conținutul său intră, ca element constitutiv sau ca element circumstanțial agravant, o acțiune sau o inacțiune care constituie prin ea însăși o faptă prevăzută de legea penală.

- Declarat parțial neconstituțional la data de 30/05/2017 prin Decizia nr. 368/2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 35 alin. (1) și ale art. 39 alin. (1) lit. b) din Codul penal (M.Of. partea I nr. 566 din 17/07/2017) *CURTEA CONSTITUȚIONALĂ - D E C I D E*: - 1. Admite excepția de neconstituționalitate ridicată, din oficiu, de instanța de judecată în Dosarul nr. 3.422/108/2015 al Tribunalului Arad - Secția penală și constată că sintagma "și împotriva aceluiași subiect pasiv" din cuprinsul dispozițiilor art. 35 alin. (1) din Codul penal este neconstituțională.

Art. 41. - Recidiva

(1) Există recidivă când, după rămânerea definitivă a unei hotărâri de condamnare la pedeapsa închisorii mai mare de un an și până la reabilitare sau împlinirea termenului de reabilitare, condamnatul săvârșește din nou o infracțiune cu intenție sau cu intenție depășită, pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de un an sau mai mare.

(2) Există recidivă și în cazul în care una dintre pedepsele prevăzute în alin. (1) este detențiunea pe viață.

(3) Pentru stabilirea stării de recidivă se ține seama și de hotărârea de condamnare pronunțată în străinătate, pentru o faptă prevăzută și de legea penală română, dacă hotărârea de condamnare a fost recunoscută potrivit legii.

- *Î.C.C.J. a admis pronunțarea unei hotărâri prealabile la data de 15/03/2017 prin Decizia nr. 7/2017 privind examinarea sesizării formulate de Curtea de Apel Iași - Secția penală și pentru cauze cu minori în Dosarul nr. 54/244/2015 (M.Of. partea I nr. 269 din 18/04/2017) ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE - D E C I D E*: Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Iași - Secția penală și pentru cauze cu minori în Dosarul nr. 54/244/2015, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept: "dacă, în aplicarea dispozițiilor art. 41 alin. 1 din Codul penal, la stabilirea stării de recidivă postexecutorie se are în vedere ca prim termen al recidivei pedeapsa stabilită prin cumul, potrivit art. 83 din Codul penal din 1969 (art. 96 raportat la art. 43 din Codul penal), sau pedepsele componente ale pluralității de infracțiuni constatate". În aplicarea dispozițiilor art. 41 alin. 1 din Codul penal, la stabilirea stării de recidivă postexecutorie se are în vedere, ca prim termen al recidivei, pedeapsa stabilită prin cumul, potrivit art. 83 din Codul penal anterior (art. 96 raportat la

art. 43 din Codul penal). Obligatorie de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, potrivit art. 477 alin. (3) din Codul de procedură penală. Pronunțată în ședință publică astăzi, 15 martie 2017.

- Potrivit Deciziei nr. 18/2007, publicată în M.Of. nr. 542 din 17/07/2008, Înalta Curte de Casație și Justiție a admis recursul în interesul legii declarat de procurorul general și a stabilit că în cazul săvârșirii unei noi infracțiuni de către o persoană condamnată definitiv la mai multe pedepse, dintre care unele au fost executate, iar pentru altele durata pedepsei nu s-a împlinit, trebuie să se rețină că acea infracțiune a fost săvârșită atât în condițiile stării de recidivă postcondamnatorie, cât și în cele ale stării de recidivă postexecutorie, ceea ce atrage aplicarea concomitentă a dispozițiilor art. 37 lit. a) și b) din Codul penal Vechi [art. 41 alin. (1) Cod penal Nou]. Conform "Analizei deciziilor pronunțate în recursurile în interesul legii în materie penală și procesual penală cu privire la efectele acestora în contextul noilor reglementări" publicate pe site-ul Ministerului Public, "Noul Cod penal prin art. 41 renunță la formele recidivei existente în reglementarea anterioară, însă tratamentul sancționator al acesteia prevăzut de art. 43 este stabilit diferențiat în funcție de stadiul în care se află executarea pedepsei aplicate anterior la momentul săvârșirii faptei care atrage reținerea stării de recidivă. Prin urmare, întrucât noua reglementare menține în privința tratamentului sancționator al recidivei o distincție similară celei existente anterior, decizia va produce efecte sub acest aspect. Astfel, ulterior datei de 1 februarie 2014, chiar dacă starea de recidivă reținută potrivit art. 41 va fi unică, în raport de motivarea deciziei examinate aceasta va rămâne valabilă sub aspectul tratamentului sancționator multiplu incident în situația supusă analizei."

Art. 155. - Întreruperea cursului prescripției răspunderii penale

(1) Cursul termenului prescripției răspunderii penale se întrerupe prin îndeplinirea oricărui act de procedură în cauză.

(2) După fiecare întrerupere începe să curgă un nou termen de prescripție.

(3) Întreruperea cursului prescripției produce efecte față de toți participanții la infracțiune, chiar dacă actul de întrerupere privește numai pe unii dintre ei.

(4) Termenele prevăzute la [art. 154](#), dacă au fost depășite cu încă o dată, vor fi socotite îndeplinite oricâte întreruperi ar interveni.

(5) Admiterea în principiu a cererii de redeschidere a procesului penal face să curgă un nou termen de prescripție a răspunderii penale.

- Declarat parțial neconstituțional la data de 26/04/2018 prin [Decizia nr. 297/2018 referitoare la admiterea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 155 alin. \(1\) din Codul penal](#) (M.Of. partea I nr. 518 din 25/06/2018) *CURTEA CONSTITUȚIONALĂ - DECIDERE*: - Admite excepția de neconstituționalitate ridicată de Coriolan Secară și Nela Mirela Secară în Dosarul nr. 2.635/111/2014 al Curții de Apel Oradea - Secția penală și pentru cauze cu minori și constată că soluția legislativă care prevede întreruperea cursului termenului prescripției răspunderii penale prin îndeplinirea "oricărui act de procedură în cauză", din cuprinsul dispozițiilor art. 155 alin. (1) din Codul penal, este neconstituțională.